

HỘI NGHỊ VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU 2017 DIỄN VĂN KHAI MẠC CỦA ÔNG OUSMANE DIONE, GIÁM ĐỐC QUỐC GIA NGÂN HÀNG THẾ GIỚI TẠI VIỆT NAM

Kính thưa Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc,
Kính thưa Phó Thủ tướng Vương Đình Huệ,
Kính thưa Phó Thủ tướng Trịnh Đình Dũng,
Kính thưa các quý vị Bộ trưởng, Thứ trưởng các bộ ngành,
Kính thưa các quý vị Bí thư Tỉnh ủy, Chủ tịch UBND các tỉnh thành,
Kính thưa quý vị Đại sứ các nước Ôt-xtrây-li-a, Đức, Hà Lan,
Kính thưa quý vị đại biểu của các tỉnh thành, cơ quan nghiên cứu, đối tác phát triển,
Kính thưa các vị khách quý, thưa toàn thể hội nghị,
Mong rằng tôi không bỏ sót ai!
Xin kính chào quý vị!

Hôm nay tôi rất hân hạnh được phát biểu trước hội nghị về tầm quan trọng của khu vực Đồng bằng sông Cửu Long đối với sự phát triển của Việt Nam trong bối cảnh khu vực này đang sẵn sàng cho những giải pháp mang lại sự thay đổi cho bộ mặt khu vực.

Trước hết, tôi xin chân thành cảm ơn Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc và Chính phủ Việt Nam vì vai trò lãnh đạo, khuyến khích quản lý lồng ghép, thích ứng khu vực Đồng bằng sông Cửu Long, cũng như tập hợp toàn bộ các ban ngành, địa phương trong công tác quy hoạch, xác định ưu tiên, đầu tư theo hướng thích ứng với biến đổi khí hậu. Nhân đây, tôi cũng xin ghi nhận các Bộ trưởng BTNMT Trần Hồng Hà, Bộ trưởng BNNPTNT Nguyễn Xuân Cường, Bộ trưởng BXD Phạm Hồng Hà, Bộ trưởng BKHĐT Nguyễn Chí Dũng, đã chỉ đạo sát sao các ban ngành liên quan tham gia quan tâm, hỗ trợ đáp ứng các nhu cầu của khu vực.

Trong hai năm qua, các đối tác phát triển cùng với các cơ quan nhà nước liên quan đã tận dụng Diễn đàn Đồng bằng sông Cửu Long, làm nền tảng hiệu quả để các bên tham gia trao đổi, thảo luận về các giải pháp ứng phó với biến đổi khí hậu, tìm ra hướng đi bền vững để khu vực Đồng bằng sông Cửu Long tăng trưởng. Năm nay, chúng tôi rất vui mừng có sự chỉ đạo trực tiếp của chính phủ để tập hợp các nội dung chuyên đề chính về định hướng tương lai cho khu vực Đồng bằng sông Cửu Long.

Là một khu vực trọng yếu của Việt Nam, Đồng bằng sông Cửu Long đóng vai trò quan trọng trong các thành công kinh tế-xã hội của đất nước. Đồng bằng sông Cửu Long với dân số 18 triệu người hứa hẹn mang lại những cơ hội lớn để giúp Việt Nam thành công hơn nữa trên con đường phát triển của mình, đồng thời cũng sẽ đi đầu trong quá trình chuyển đổi nền kinh tế của toàn khu vực theo hướng tăng năng suất, đẩy mạnh đổi mới, ứng phó tốt với biến đổi khí hậu. Tuy vậy, Đồng bằng sông Cửu Long cũng đang ngày càng chứng kiến nhiều hiện tượng biến đổi khí hậu. Chỉ trong vòng hai năm qua, sinh kế của người dân vùng Đồng bằng sông Cửu Long đã bị ảnh hưởng nặng nề bởi hạn hán, ngập mặn. Chỉ riêng năm nay, ngập úng nặng nề tại khu vực ven biển và xói lở ven sông đã ảnh hưởng đến cuộc sống của những cộng đồng gặp nhiều nguy cơ trên khắp khu vực Đồng bằng sông Cửu Long.

Để đối phó với những hiện tượng này cần sự phối hợp giữa các ngành và các địa phương.

Để phát triển Đồng bằng sông Cửu Long cần có sự thay đổi cơ bản về mô hình – từ cách nhìn bó hẹp trong phạm vi đồng ruộng, địa phương sang tầm nhìn bao quát được nhiều địa phương, toàn khu vực, vượt qua ranh giới địa lý; từ cách làm ngắn hạn, hạn chế trong ngành nghề sang mô hình dài hạn, đa ngành, có khả năng thích ứng với biến đổi khí hậu. Để thúc đẩy phát triển kinh tế khu vực, thích ứng với biến đổi khí hậu và đầu tư hạ tầng cho khu vực cần áp dụng cách tiếp cận “Chính phủ quy về một mối”. Có nghĩa là phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa các địa phương tại vùng Đồng bằng sông Cửu Long, trung ương và kinh tế tư nhân để sử dụng hiệu quả, bền vững các nguồn tài chính, tài nguyên thiên nhiên có được.

Hội nghị này là một diễn đàn quan trọng để tiếp tục củng cố nền tảng cho chương trình phát triển lâu dài, bền vững vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Hơn nữa, đây thực sự

sẽ là một bước ngoặt quan trọng vì xu hướng tăng trưởng của Việt Nam tại vùng Đồng bằng sông Cửu Long, theo tôi, sẽ cần áp dụng **bốn nguyên tắc sau**:

- **Một là phải tính đến các yếu tố Nguy cơ, Bất định.** Do Đồng bằng sông Cửu Long nằm ở cao độ thấp nên biến đổi khí hậu cùng các ảnh hưởng của nó (thừa nước, thiếu nước, nước không bảo đảm vệ sinh và các hậu quả đi kèm) sẽ tiếp tục làm trầm trọng thêm những vấn đề về sử dụng nguồn nước và đất đai. Tính đến các yếu tố bất định – từ các ảnh hưởng ở thượng nguồn và hạ nguồn, cũng như yếu tố bất định do ảnh hưởng của biến đổi khí hậu giờ đây sẽ không còn chỉ là cần thiết nữa, **mà là một đòi hỏi bắt buộc**. Một số yếu tố nguy cơ ảnh hưởng đến nhiều ngành nghề, địa phương cũng cần được lên mô hình theo các tình huống cụ thể để phục vụ công tác quy hoạch dài hạn, xây dựng lộ trình ứng phó, đưa ra các phương án đầu tư.
- **Hai là cần nâng cao Hiệu quả, Hiệu suất:** Việt Nam đã có những cam kết chắc chắn về nâng cao hiệu quả xử lý các vướng mắc về tài chính, do vậy, tăng cường hiệu quả, hiệu suất sử dụng các nguồn tài chính sẽ càng trở nên cần thiết hơn bao giờ hết. Tình trạng phân tán ngân sách, đầu tư hiện nay cũng như sự thiếu hiệu quả trong việc xây dựng những môi trường thuận lợi đang cản trở tiềm năng tăng trưởng chung của Đồng bằng sông Cửu Long. Vì vậy cần phải có những giải pháp táo bạo để tận dụng hợp lý các nguồn tài nguyên khan hiếm, ban hành những chính sách để định hướng mô hình sản xuất phù hợp với điều kiện tự nhiên, chiến lược định vị nơi cần đầu tư hạ tầng, và đưa ra được những phương án đầu tư tối ưu. Đối với Đồng bằng sông Cửu Long, có được định hướng toàn khu vực về đầu tư và chính sách sẽ góp phần nâng cao năng suất, tăng cường hiệu quả phân phối, phân bổ nguồn lực. Đề án An ninh Nguồn nước khu vực Đồng bằng sông Cửu Long của Bộ Xây dựng, trong đó đề xuất tập hợp một số địa phương lại để xây dựng nguồn nước bền vững, chống ngập mặn và khắc phục khan hiếm nguồn nước, cũng như Đề án Vận tải Đường thủy khu vực miền Nam của Bộ Giao thông Vận tải là những bước đi đúng hướng sẽ tạo tiền đề để tăng cường hợp tác hiệu quả nhằm tìm ra giải pháp cho những thách thức chung. Tất cả những đề án này đều đang được xây dựng theo mô hình bao quát, lồng ghép, trên phạm vi toàn vùng.

- **Ba là cần coi trọng liên kết vùng:** Để tận dụng đầy đủ tiềm năng phát triển của khu vực Đồng bằng sông Cửu Long, tối ưu hóa mối liên kết giữa các địa phương rõ ràng là cần thiết, đặc biệt trong quản lý đất đai, sử dụng nguồn nước, kết nối hạ tầng. Nếu không có sự phối hợp tốt, các quyết định, phương án đầu tư của địa phương này có thể dẫn đến những ảnh hưởng tiêu cực ngoài dự tính đối với tiềm năng phát triển của các địa phương khác. Tìm ra những phương án cùng có lợi và phối hợp trong đầu tư có thể mang lại những lợi ích lan tỏa vượt ngoài ranh giới địa lý. Một mô hình có thể học tập là những chương trình gần đây của Đồng Tháp Mười hợp tác với các tỉnh Đồng Tháp, Long An, Tiền Giang trong xây dựng quy hoạch chung, thực hiện đầu tư chiến lược về cơ sở hạ tầng.
- **Bốn là tận dụng tốt các Lợi thế so sánh:** Với nhiều tiểu vùng thủy sinh và được thiên nhiên ưu đãi những vốn tự nhiên đa dạng, các khu vực tiểu vùng của Đồng bằng sông Cửu Long đang đứng trước những thách thức đặc thù, phát sinh từ các yếu tố không gian, lịch sử, nguy cơ riêng. Phần phía trên của khu vực dịch chuyển theo hướng thâm canh lúa nhưng đổi lại là thiệt thòi khi mất đi nguồn lợi do diện tích cánh đồng thu hẹp, trong khi đó, các khu vực ở ven biển lại đang đối mặt với tình trạng ngập mặn, sạt lở ngày càng tăng. Để tạo chuyển biến về sinh kế và đáp ứng nhu cầu về hạ tầng ở vùng thượng Đồng bằng sông Cửu Long cần phải chú trọng vào phát triển nông nghiệp lúa nước và hạn chế ngập úng. Mặt khác, các khu vực ven biển cần phát triển sản xuất, kinh doanh ở những địa bàn nước lợ để thích ứng với tình hình ngập mặn ngày càng tăng. Nếu tận dụng được yếu tố lợi thế nhờ quy mô, các tiểu vùng của khu vực sẽ nâng cao được sức cạnh tranh, tham gia được vào các chuỗi giá trị toàn cầu, để từ đó tăng thu nhập, tìm được cơ hội phát triển các nguồn sinh kế bền vững cho người dân địa phương. Dự án Tăng cường Thích ứng Biến đổi khí hậu vùng Đồng bằng sông Cửu Long đang triển khai hiện cũng đã có những hoạt động hỗ trợ theo hướng này.

Những YẾU TỐ CHÍNH CẦN THIẾT ĐỂ TẠO SỰ CHUYỂN BIẾN ĐỂ ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG CÓ THỂ THÍCH ỨNG ĐƯỢC VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU VÀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG đòi hỏi phải chú trọng 4 nội dung – Thể chế, Thông tin, Đầu tư, Thực hiện. Sau đây tôi xin nêu chi tiết hơn về từng nội dung trên.

- **Thứ nhất là THỂ CHẾ - một yếu tố quan trọng.** Khó có thể nói hết tầm quan trọng của việc hợp tác trong khu vực, giữa 13 tỉnh thành khu vực Đồng bằng sông Cửu Long nếu muốn tập hợp nguồn lực, bổ sung hỗ trợ cho nhau và đạt được lợi thế nhờ quy mô. Tôi xin hoan nghênh chính phủ đã có những bước đi đầu tiên khi thực hiện thí điểm các chương trình hợp tác trong vùng, theo Quyết định 593 của Thủ tướng Chính phủ. Sự hợp tác trong khu vực này là cần thiết để thoát khỏi lề lối quy hoạch cũ theo kiểu địa phương, đơn lẻ và hướng tới cách tiếp cận có sự phối hợp, bao quát hơn về không gian, lồng ghép. Nhờ vậy sẽ nâng cao hiệu quả, khắc phục các vấn đề về sự chồng chéo quyền hạn giữa các ban ngành, làm rõ chức năng, nhiệm vụ của các bên. Tăng cường thể chế cũng như các cơ chế liên quan để lồng ghép dọc (giữa tuyến tỉnh, khu vực và trung ương) và lồng ghép ngang (giữa các ngành) là đòi hỏi quan trọng để xây dựng một nền kinh tế hiệu quả với khả năng đổi mới cao, cũng như để bảo đảm hiệu quả tích tụ, tăng năng lực sản xuất. Tôi đề nghị chính phủ, trong chương trình cải cách của mình, cân nhắc chuyển đổi mô hình quản lý hiện nay sang cơ chế mới hiệu quả hơn, có nhiệm vụ, quyền hạn, kinh phí đầy đủ để nắm vai trò lãnh đạo quá trình phát triển của khu vực Đồng bằng sông Cửu Long. Tôi cũng xin nhân đây được điểm qua một số ví dụ điển hình về mô hình thể chế toàn vùng của một số quốc gia khác, như Văn phòng Ủy viên Quản lý Đồng bằng Hà Lan, là cơ quan được giao quyền hạn, nhiệm vụ, kinh phí quy hoạch, đầu tư của Hà Lan; Cục quản lý vùng Thung lũng Tennessee của Mỹ, bằng các hoạt động của mình đã chuyển hóa được một trong những khu vực lạc hậu của nước này thành một mô hình phát triển lồng ghép; và một ví dụ nữa từ chính quê hương Xênegan của tôi là “Tổ chức Quản lý vùng Lưu vực sông Xênegan” OMVS, một tổ chức siêu quốc gia được giao trách nhiệm thực hiện quy hoạch chung, đầu tư chung, triển khai chung, quản lý chung toàn bộ các chương trình phát triển liên quan đến nguồn nước của bốn quốc gia có sông nằm trong khu vực Châu thổ sông Xênegan, trên nguyên tắc đoàn kết, bình đẳng.
- **Yếu tố thứ hai – HỆ THỐNG THÔNG TIN, là một yêu cầu tiên quyết.** Vì là một trong những khu vực đồng bằng được nghiên cứu nhiều nhất trên thế giới, Đồng

bằng sông Cửu Long phải có một cơ sở dữ liệu tổng hợp, đáng tin cậy, với những quy trình chia sẻ hiệu quả, thống nhất. Những thông tin này cần được tích hợp vào trong quá trình quy hoạch, trong đó chú trọng vào phát triển không gian, lồng ghép, liên địa phương. Tôi xin nhấn mạnh rằng ta cần áp dụng cách tiếp cận dựa trên bằng chứng trong thiết kế, lựa chọn địa điểm, quy mô ưu tiên đầu tư, để thông tin hiệu quả cho chính phủ ra quyết định, cũng như **điều chỉnh công tác quy hoạch từ bối cảnh khu vực sang phạm vi địa phương**. Luật Quy hoạch sắp ban hành sẽ tạo thuận lợi để xử lý những hạn chế, những sự chồng chéo trong quy hoạch phát triển tổng thể ở các cấp, giữa các lĩnh vực. Ngân hàng Thế giới sẵn sàng hỗ trợ quá trình lập Quy hoạch tổng thể lồng ghép, nhằm phối hợp công tác đầu tư, kết nối hạ tầng, tập trung nguồn lực cho quản lý sử dụng đất, chính sách phát triển ngành, thống nhất hài hòa chiến lược phát triển sản xuất, chuỗi giá trị, huy động kinh tế tư nhân.

- **Thứ ba là ĐẦU TƯ và Nguồn vốn.** Do nhu cầu đầu tư lớn nên để phát triển Đồng bằng sông Cửu Long cần tuân thủ chặt chẽ các bước xác định, lập chương trình, sắp xếp ưu tiên đầu tư để đảm bảo hiệu quả, hiệu suất đầu tư, có tính đến các yếu tố bất định, những sự đánh đổi, lồng ghép vào quá trình nghiên cứu, phân tích kỹ lưỡng. Công tác này sẽ phát sinh những chi phí và đòi hỏi phải huy động nguồn lực. Vì thế câu hỏi căn bản ở đây là lấy nguồn tiền ở đâu. Từ bài học của các nước khác, Việt Nam có thể cân nhắc thành lập một **Quỹ Phát triển Đồng bằng sông Cửu Long, có cơ chế quản lý hoạt động rõ ràng**, để huy động những nguồn vốn cấp bách, dành riêng cho từng mục đích, phù hợp với các nguyên tắc chung về quản lý bền vững, thích ứng khu vực. Các điều khoản, phương thức tuy cần áp dụng sao cho phù hợp với điều kiện của Việt Nam nhưng mô hình quỹ này có thể có 4 nguồn huy động vốn sau:
 - *Huy động vốn đầu tư cho cơ sở hạ tầng – dành riêng cho các dự án liên địa phương, có sự liên hệ tương tác hiệu quả, đem lại các lợi ích chung. Trong Cơ chế này sẽ có ngân sách ưu đãi của trung ương cấp bổ sung.*
 - *Huy động vốn tư nhân – nhằm khuyến khích tư nhân tham gia, đặc biệt trong lĩnh vực chế biến nông sản, ương trồng, đưa các doanh nghiệp mới khởi nghiệp*

ra thị trường, cũng như huy động nguồn lực cho các chương trình đầu tư không để lại hậu quả xấu thông qua đối tác công-tư.

- *Huy động vốn thông qua đổi mới, nghiên cứu* – nhằm tạo chuyển biến về sinh kế, thay đổi các tập quán sử dụng tiết kiệm nguồn nước, có lợi cho môi trường, tăng cường quản lý khu vực ven biển nhờ công nghệ mới, các kết quả nghiên cứu chắc chắn. Thông qua Trung tâm Đổi mới sáng tạo Ứng phó với biến đổi khí hậu Việt Nam (VCIC), cơ chế này có thể là chất xúc tác để thúc đẩy những giải pháp mới cho sự phát triển của vùng Đồng bằng sông Cửu Long.
- *Cơ chế giảm nghèo, hỗ trợ các cộng đồng yếu thế* - cơ chế này sẽ xác định đối tượng mục tiêu là các cộng đồng nghèo, yếu thế, trong đó sẽ nghiên cứu các mô hình bảo trợ xã hội, chương trình bảo hiểm v.v.

Chúng tôi tin chắc rằng chính phủ cần phải nắm vai trò lãnh đạo trong quá trình huy động nguồn vốn, nguồn lực cho Đồng bằng sông Cửu Long, thông qua những cơ chế gọi vốn mới, nhằm huy động được các nguồn lực nhà nước, tư nhân, đối tượng phát triển và địa phương.

CUỐI CÙNG NHƯNG KHÔNG KÉM PHẦN QUAN TRỌNG LÀ THỰC HIỆN. Chỉ số thành công trong việc đổi mới mô hình phát triển cho Đồng bằng sông Cửu Long sẽ không chỉ xác định được dựa trên thiết kế mô hình, mà sẽ được xác định cụ thể hơn từ những hoạt động thực tế với các kết quả cụ thể. Chuẩn bị là yếu tố then chốt, nhưng điều còn quan trọng hơn là phải có cách làm thực tế để “không để sự hoàn thiện trở thành kẻ thù của cái tốt”. Thay vào đó, như lời của câu châm ngôn nổi tiếng, ta hãy “cứ bắt tay vào làm ngay”. Sự đổi mới cần thiết cho Đồng bằng sông Cửu Long sẽ là cả một chặng đường nhưng có một điều rõ ràng là càng chờ đợi lâu trước khi thực hiện những đổi mới đó thì cái giá phải trả vì không có hành động cần thiết sẽ càng cao.

Kính thưa Thủ tướng Chính phủ,

Kính thưa các quý vị đại biểu,

Thưa toàn thể Hội nghị,

Đồng bằng sông Cửu Long của Việt Nam đang trong giai đoạn đã đi tới điểm cực hạn. Các quyết định, phương án đầu tư hạ tầng, đầu tư sinh kế ta thực hiện hôm nay có thể sẽ để lại những ảnh hưởng không thể đảo ngược về lâu dài. Hội nghị này được tổ chức rất đúng thời điểm. Tất cả chúng ta có mặt tại đây hôm nay đều đại diện cho những con người sắp tới sẽ phải hợp tác cùng nhau để tìm ra những giải pháp, hướng đi mới nhằm bảo đảm tương lai cho vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Chúng ta cần hợp tác để củng cố các nền tảng cần thiết giữa nghiên cứu khoa học và quy trình ra quyết định để điều chỉnh, áp dụng phù hợp các khái niệm mới nhằm bảo đảm lợi ích toàn cầu và bảo tồn được di sản chung. Tọa chuyển biến cho Đồng bằng sông Cửu Long là mối quan tâm lớn không chỉ của Việt Nam mà của toàn khu vực Châu thổ sông Mêkông. Tôi hoan nghênh và rất mong chính phủ Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc, sẽ tiếp tục ủng hộ chương trình phát triển sông Mêkông, cả trong và ngoài phạm vi lãnh thổ nước mình, thông qua phương thức ‘ngoại giao xanh’ với tôn chỉ khát khao hòa bình, thịnh vượng, ổn định cho khu vực tiểu vùng.

Tôi xin chân thành cảm ơn Thủ tướng Chính phủ đã chỉ đạo hiệu quả, cam kết thúc đẩy đưa mục tiêu phát triển Đồng bằng sông Cửu Long thành chiến lược, lộ trình thích ứng với biến đổi khí hậu để mang lại những kết quả cụ thể.

Kính chúc quý vị sức khỏe, thành công và hạnh phúc.

Xin cảm ơn.

Để biết thêm thông tin, xin liên hệ:

Nguyễn Hồng Ngân, +84903030193; nnguyen5@worldbank.org